

Силабус курсу:

ЕКЗИСТЕНЦІЙНО-АНТРОПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КУЛЬТУРОТВОРЧОСТІ

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Ступінь вищої освіти:	доктор філософії
Спеціальність:	034
Рік підготовки:	2
Семестр викладання:	Осінній або весняний за вибором здобувача
Кількість кредитів ЄКТС:	5
Мова(-и) викладання:	українська, англійська
Вид семестрового контролю	залік

Автор курсу та лектор:

д-р філос. н., доц., Леонтєва Вероніка Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри філософії, культурології та інформаційної діяльності

посада

leonteva@snu.edu.ua

+38-066-447-37-

Skype:

324 ГК, за

10

Bagirjonok

розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силябусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу: Пропонований курс – спроба розібратися в тому, що ж саме в людському бутті можна позначити поняттям «культуротворчість», які витoki «культуротворчого процесу» в житті земного людства, що невпинно прагне пізнати себе. Це спроба інтерпретувати людську свободу як необхідну умову культуротворчості і такі екзистенційні стани, як страх, лінь і «закоханість» (турбота, натхнення) – як глибокі антропологічні підстави культуротворчості, як те, внаслідок чого і завдяки чому істота біологічного виду Homo стала не тільки «Sapiens», а й доросла до «Antropos», до «істоти, спрямованої вгору», до висот духу, краси, святості, героїзму. Також розглядаються деякі ключові для сучасної культурної ситуації проблеми, такі як «криза культури», «відродження жіночого начала», специфіка «епохи постмодерну», в їх зв'язку з виявленими підставами і структурою культуротворчого процесу. Хочеться сподіватися, що у людини є не лише перспективи, а й реальна можливість зробити своє власне життя справжнім буттям-в-культурі.

Результати навчання:

Що буде вивчатися: Поняття культуротворчості в сучасному соціогуманітрному знанні, антропологічні основи культуротворчості, чоловіче та жіноче в культуротворчому процесі, системний характер культуротворчого процесу, трансформації культуротворчих процесів сучасності.

Володіти категоріальним апаратом сучасної культурології задля формування належного рівня культурної та культурологічної компетентності, вміння кваліфіковано відобразити результати власних наукових досліджень культурного виміру соціогенезу у адекватних теоретичних формах.

Проводити аналіз соціально-культурних процесів з використанням сучасних методів моделювання та прогнозування, досліджувати культуру в її цілісності, вивчати конкретно-історичні явища культури, виявляти універсальні закономірності їх виникнення, еволюції та функціонування відповідно до векторів розвитку суспільства в Україні та світових тенденцій.

Передумови до початку вивчення:

Знання з філософії, культурології, історії культури, політології та соціології в обсязі бакалаврської, магістерської програми або рівня спеціаліст; вільне орієнтування у тенденціях сучасної, зокрема, художньої культури (за результатами засвоєння дисципліни «Сучасна світова культура») і наук про культуру (за результатами засвоєння дисципліни «Провідні напрями сучасного культурологічного знання») та володіння сучасними методами культурологічних досліджень (за результатами засвоєння дисципліни «Методологія загальногуманітарних та культурологічних досліджень»).

Мета курсу (набуті компетентності)

Внаслідок вивчення цього навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей:

1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у культурології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках та суміжних галузях.
2. Здатність до побудови тлумачно-інтерпретативних схем культурологічного нарративу з використання наявних та власних теоретичних моделей в культурологічному дискурсі, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових знань.
3. Здатність досліджувати культуру як цілісність, конкретно-історичні явища культури, виявляти універсальні закономірності їх виникнення, еволюцію та функціонування відповідно до векторів розвитку суспільства в Україні та за кордоном.
4. Здатність здійснювати аналіз окремих сторін культурної реальності крізь призму сучасних наукових досягнень у галузі культурології.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/Л Б/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Пропедевтика курсу: понятійно-категоріальний апарат дослідження культуротворчості	4/0/4	Проблемність визначення «культуротворчості» та «буття-в-культурі». Поняття культуротворчого процесу, його екзистенційно-антропологічних засад та типів. Культуротворчість та адаптивні стратегії. Морфологія культуротворчості: історія становлення культурних форм як «логіка» формування культуротворчого процесу. Зусилля <i>афірмо</i> та структура атомарного культурного акту. Співвідношення афірмації, креації, негації і акцепції.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
2.	Свобода як універсальна антропологічна засада культуротворчості	2/0/2	Проблема універсальності людської здатності до культуротворчої діяльності як проблема <i>природи людини</i> та буття свободи. Свобода як екзистенціал; загальні модули свободи (відповідальність, терпимість). Структура культуротворчої свободи: свобода вибору і змістовна свобода афірмації. Межі обґрунтування доброї/злої волі. Свобода та свавілля.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
3.	Екзистенційні стани як антропологічні засади культуротворчості	2/0/2	Філософські та психологічні визначення «екзистенційних станів». Екзистенція та афекти. Страх, самотність, туга, розчарування, лінь, здивування, очікування/розпач, закоханість, турбота, натхнення, осяяння у статусі антропологічних засад культуротворчості. Ентузіазм (творчий порив) та героїзм/самопожертва (подвиг) як гуманістичні чинники культуротворчості.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/Л Б/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
4.	Чоловіче і жіноче начала та «гендерні вектори» культуротворчості	2/0/2	Проблема розрізнення «чоловічого і жіночого начал культури» та відповідних начал культуротворчості. Маскулінність та фемінність як засадничі вектори культуротворення. Чоловіче і жіноче начала в архаїчній культуротворчості. Зміна «гендерного вектора» афірмації підчас переходу до цивілізації.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
5.	Варіативність екзистенційно-антропологічних засад у різних культуротворчих системах європейської цивілізації	2/0/2	Культурні парадигми культуротворчої свободи від Античності до XX ст.; проблема взаємозв'язку свободи та типу культуротворчості. Образи людини культури як проекція культурного суб'єкта. «Культурна еволюція» Homo Amori, Homo Ludens та Homo Agressius.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
6.	Проблеми засад та структури культуротворчості у сучасній соціокультурній трансформації	2/0/2	Поняття екзистенційної кризи та антропологічної катастрофи. Ознаки трансформацій антропологічних засад культуротворчості. Релятивізація меж свободи у зіткненні і нашаруванні віртуального і реального. Плюралізація сенсів «гендерного вектора» культуротворчості епохи «пост-». Структурна (морфологічна) інверсія та семантична невизначеність (змістова амбівалентність) як постмодерна «норма» культуротворчої діяльності. Тенденції дегуманізації життя та деіндивідуалізація культурного суб'єкта.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання

Рекомендована література

1. Бердяев Н.А. Смысл творчества. Опыт оправдания человека. URL: https://librebook.me/smysl_tvorchestva
2. Леонтьева В.Н. Культуротворческий процесс: основания и начала. Харьков: Консум, 2003. 216 с.
3. Леонтьєва В.М. Архаїчна культуротворчість: спроба постнекласичної інтерпретації. Харків: ХДТУРЕ, Лівий берег. 2000. 60 с.
4. Рима́н Ф. Основные формы страха. Исследование в области глубинной психологии. – М.: Алетейа, 1998. URL: : https://royallib.com/book/riman_frits/osnovnie_formi_straha.html
5. Роменець В.А. Психологія творчості. Навч. посібник. 3-тє вид. К.: Либідь, 2004. 288 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Romenets_Volodymyr/Psykholohiia_tvorchosti/
6. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. Пер. с нем. Э. Телятниковой (2014). URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/from_an/index.php.
7. Daniel Haas. Introduction: Are we free? URL: <https://press.rebus.community/intro-to-phil-of-mind/chapter/freedom-of-the-will/>
8. MD Upshaw, William Nathan. What’s the Difference Between Being Lazy or Depressed? URL: <https://neurospatms.com/whats-the-difference-between-being-lazy-or-depressed/>

Додаткова література

1. Бердяев Н.А. Самопознание. Глава II (URL: <https://librebook.me/samopoznanie/vol1/3>); глава VIII (URL: <https://librebook.me/samopoznanie/vol1/9/>)
2. Вальденфельс Б. Міркування щодо генеалогії культури. Філософська думка. 2009. № 1. С. 13-26. URL: <https://cutt.ly/1zJLUCi>
3. Жорнова О.І. Поняття культуротворчості як перетин наукової картини світу й звичаєвості соціального життя. URL: <https://sociology.knu.ua/sites/default/files/library/elopen/aktprob.19.134.pdf>
4. Жорнова О.І. Культуротворчість як інструмент цивілізаційного розвитку. Матеріали X міжнар. науково-практичн. конф. «Усвідомлення культури – запорука відновлення суспільства. Внесок сучасної науки в загальнолюдську культуру», 17-18 квітня 2009 р. Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2009. С. 90–93.
5. Леонтьєва В.М. Афірмація та ідентичність як проблеми філософії культури та культуротворчої практики. Суспільні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, Україна, 19 -20 липня 2019 р.). Одеса: ГО «Причорноморський центр досліджень проблем суспільства», 2019. С. 53 – 57.
6. Леонтьєва В.М. Концепт «дегуманізації»: філософсько-антропологічні та культурологічні контексти. Правові засоби забезпечення та захисту прав людини:

вітчизняний та зарубіжний досвід: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 24-25 квітня 2019 р. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля. 2019. 156 с. – С. 11 – 14.

7. Леонтєєва В.М. «Дегуманізація» і «постгуманізм» у культуротворчості постантропологічної епохи. Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. «Науковий погляд молоді: ключові питання сучасного етапу реформування системи вітчизняного законодавства» (13-14 грудня 2018 р.). Ч. 2. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля. 2019. С. 126 – 131.

8. Пролеєв С. Екзистенційна критика культури // Філософсько-антропологічні читання'98. - К.: Стилос, 1999. С. 97-116.

9. Сарабун О. Відповідальність як екзистенційний модус свободи у філософській творчості Альберта Камю / О. Сарабун // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філософія. - 2012. - Вип. 10. - С. 129-140. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoafs_2012_10_15.

10. Шалашенко Г.І. Світ людини: проблемність чи проблематичність? Апологія людської неспроможності// Філософська антропологія: екзистенціальні проблеми. К.: Педагогічна думка, 2000. С. 109-135.

11. 10 examples of laziness as an engine of progress. URL: <https://hi-news-technology.blogspot.com/2019/09/10-examples-of-laziness-as-engine-of.html>

12. *Lars Svendsen. A Philosophy of Freedom.* Clerkenwell: Kerri Pierce (tr.), Reaktion Books, 2014, 287pp. – Reviewed by Stewart Goetz, Ursinus College (2015) URL: <https://ndpr.nd.edu/reviews/a-philosophy-of-freedom/>

13. Peter Levine. Six types of freedom. URL: <https://peterlevine.ws/?p=12571> The Difference Between Laziness, Lack of Motivation, and Depression. URL: <https://withchelle.com/blog/2020/9/21/the-difference-between-laziness-no-motivation-and-depression>

14. Why the Idea of Laziness Is a Lie (interview with Devon Price, author of “Laziness does not exist”) URL: <https://goop.com/wellness/mindfulness/why-laziness-does-not-exist/>

Методичне забезпечення

1. Тези лекцій з курсу «Екзистенційно-антропологічні засади культуротворчості».
2. Методичні рекомендації до самостійної роботи та індивідуальні завдання з курсу «Екзистенційно-антропологічні засади культуротворчості». Упорядники Леонтєєва В.М., Смоліна О.О.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	30
Індивідуальні завдання	30
Залік	40
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перераховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Відповідно до прийнятого в Університеті «Положення про запобігання та виявлення академічної недоброчесності» **до форм академічної недоброчесності належать):**

«– копіювання та оприлюднення виконаного іншим автором твору як свого;

– дослівне копіювання фрагментів чужого твору (від фрази до набору речень) у свою роботу без належного оформлення цитування;

– внесення незначних правок у скопійований матеріал (зміна формулювання речень, порядку слів у них тощо) із збереженням загального змісту без належного оформлення цитування;

– парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту;

– компіляція – створення тексту шляхом копіювання матеріалів із низки джерел без внесення правок і поглибленого вивчення проблеми, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту».

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не користуються мобільним телефоном (та іншими пристроями) та навушниками для прослуховування (споживання) будь-якого контенту (інформації);
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.